

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ خیر الانبیا حفظه الله تعالی

موضوع:

عقاید؛ شناخت آخرت؛ برزخ، قیامت، بهشت و دوزخ

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: محمد حسین نوری

تاریخ: ۱۳۹۵/۵/۳

ضمن تشکر بابت پاسخگویی به سؤالات حقیر، استدعا دارم آقایان جناب علامه منصور هاشمی خراسانی در مورد سؤالات ذیل راهنمایی بفرمایند:

۱. زمانی که میت در خاک قرار می‌گیرد در شب اول قبر چه اتفاقاتی برای او می‌افتد؟
 ۲. فشار قبر چگونه است و مؤمن آیا می‌تواند در زندگی دنیا کاری کند که این سختی از او برداشته شود؟
 ۳. اموات بعد از مرگشان به کجا می‌روند و در آنجا تا زمان قیامت چه می‌کنند؟
 ۴. آیا می‌توانند بعد از مرگ به نزد خویشان‌شان که پیش‌تر مرده‌اند بروند؟
 ۵. آیا می‌توانند زندگان را از خوب یا بد بودن جایگاهشان مطلع کنند؟
- در پایان از خداوند متعال مسئلت دارم هرچه زودتر همه‌ی ما را به مهدی فاطمی برساند.

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۵/۵/۷

برادر مؤمن!

لطفاً به نکات زیر توجه فرمایید:

۱. خداوند به آغاز عذاب ستمکاران از «روز اول مرگ» اشاره کرده و فرموده است: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا أَنْفُسَكُمُ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ﴾؛ «و اگر ستمکاران را در سختی‌های مرگ ببینی در حالی که فرشتگان دست‌های خود را فراز آورده‌اند و (به آنان می‌گویند): جان‌هاتان را

۱. الأنعام / ۹۳

www.alkhorasani.com

بایک اطلاع بر سید فخر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی

بیرون آورید! امروز به خاطر چیزی که به ناحق درباره‌ی خداوند می‌گفتید و در برابر آیات او تکبر می‌کردید عذاب خواری را کیفر داده می‌شوید؛ همچنانکه به محاسبه‌ی اعمال همگان پس از مرگ اشاره کرده و فرموده است: **﴿قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾**^۱؛ «بگو هرآینه مرگی که از آن می‌گریزید همانا آن به شما می‌رسد، سپس به سوی عالم پنهان و پیدا بازگردانده می‌شوید، پس او شما را از عملی که انجام می‌دادید آگاه می‌کند» و این بنا بر روایات متواتر و مشهور، به واسطه‌ی دو فرشته انجام می‌شود که در قبر به سراغ انسان می‌آیند و از او درباره‌ی خدا و پیامبرش می‌پرسند و او را از جایگاهش در آخرت آگاه می‌کنند^۲؛ همچنانکه از او درباره‌ی امامش می‌پرسند؛ چراکه در روز قیامت به همراه امامش فرا خوانده می‌شود؛ چنانکه خداوند فرموده است: **﴿يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أَنَسِي بِإِمَامِهِمْ﴾**^۳؛ «روزی که هر گروهی را با امامش فرا می‌خوانیم». به این ترتیب، عذاب ستمکاران از روز اول مرگ و پس از محاسبه‌ی اعمال اصلی آنان که همانا اعتقادات آنان است آغاز می‌شود و تبعاً پاداش نیکوکاران نیز به همین ترتیب آغاز می‌شود؛ چنانکه عبد صالح خدا حضرت علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی در ضمن خطبه‌ای فرموده است:

«هنگامی که مؤمن را در گور می‌نهند می‌ترسد؛ پس خدا بوی بهشت را به مشام او می‌رساند تا بدان آرام گیرد و اگر کسی بوی بهشت را درنیابد برای او خیر خواسته نشده است. سپس هیچ چیز برای مؤمن خوشایندتر از این نخواهد بود که دوستان خدا را در کنار خود می‌یابد و به آنان انس می‌گیرد. آن‌گاه پس از درنگی که از آن گزیری نیست، دری از درهای بهشت به روی او گشوده می‌شود، پس او مانند دامادی که به حجله‌ی عروس داخل شود، در میان دوستان خدا به بهشت داخل و دیده‌اش به آفاق آن روشن می‌گردد. در این هنگام برخی از کسانی که با او هستند می‌گویند: واگذاریدش تا خود را بازیابد؛ چراکه او از دنیا می‌آید. پس وی در سایه‌ی درختی یا بر کنار رودی یا بر فراز تختی یا در برخی خانه‌ها می‌نشیند و برای او چیزی می‌آورند تا بخورد و بیاشامد و چشمش روشن باشد و خستگی مرگ را بزداید. آن‌گاه به آرامی دوستان شایسته و خویشان نیکوکار او که پیشتر از دنیا رفته‌اند بر وی وارد می‌شوند و خوشامدش می‌گویند و او به دیدار آنان و آنان به دیدار او مسرور می‌گردند. پس چنان می‌پندارد که از سفری بازآمده یا از خواب کوتاهی برخاسته است. سپس او را به دیدار رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم مژده می‌دهند و بدین مژده سروری در او وارد می‌شود که مانند آن در او وارد نشده باشد.

۱. الجمعة / ۸

۲. نگاه کنید به: مسند أحمد، ج ۳، ص ۲۳۳؛ الزهد للحسين بن سعيد، ص ۸۶؛ صحيح البخاري، ج ۲، ص ۱۰۲؛ صحيح مسلم، ج ۸، ص ۱۶۱؛ سنن أبي داود، ج ۲، ص ۴۲۴؛ سنن الترمذي، ج ۲، ص ۲۶۷؛ سنن النسائي، ج ۴، ص ۹۷؛ الكافي للكليني، ج ۳، ص ۲۳۶.

۳. الإسراء / ۷۱

پس وی به زیارت آن حضرت و به زیارت خلفاء او می‌رود و مورد عنایت آنان قرار می‌گیرد. آن‌گاه او را در بهشتی که پروردگار مهربان ویژه‌ی او ساخته است ساکن می‌کنند و از نعمت‌های بی‌پایان آن بهره‌مند می‌سازند»^۱.

۲. از روایات متواتر و مشهور دانسته می‌شود که انسان در قبر تحت فشار قرار می‌گیرد و آن فشاری برای روح اوست که بسته به خوبی و بدی اعمالش، شدت و ضعف دارد و تبعاً با توجه به اینکه کمتر کسی اعمال بدی نداشته است، کمتر کسی از آن رهایی می‌یابد؛ تا جایی که روایت شده است حتی کسی مانند سعد بن معاذ انصاری صحابی بزرگ رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از آن رهایی نیافت و این در حالی بود که هفتاد هزار فرشته در تشییع جنازه‌اش حضور یافتند^۲. لذا از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم روایت شده است که فرمود: «لَوْ نَجَا أَحَدٌ مِنْ ضَعْفَةِ الْقَبْرِ لَنَجَا سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ»^۳؛ «اگر احدی از فشار قبر رهایی می‌یافت، هرآینه سعد بن معاذ رهایی می‌یافت!». با این حال، تردیدی نیست که اصلاح عقاید و اعمال از فشار قبر می‌کاهد و خداوند با مؤمنان مهربان است؛ چنانکه فرموده است: «مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا»^۴؛ «خداوند به عذاب شما چه کار دارد اگر شما شکر بگزارید و ایمان آورید؟! و خداوند قدرشناسی داناست».

۳. انسان پس از مرگ بسته به راه و روشی که در زندگی دنیا داشته است به یکی از سه گروه ملحق می‌شود: مقربان، اصحاب راست و اصحاب چپ؛ چنانکه خداوند فرموده است: «فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ ﴿۱﴾ وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ تَنْظُرُونَ ﴿۲﴾ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿۳﴾ فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ﴿۴﴾ تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿۵﴾ فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿۶﴾ فَرُوحٌ وَرِيحَانٌ وَجَنَّتٌ نَعِيمٌ ﴿۷﴾ وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿۸﴾ فَسَلَامٌ لَكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿۹﴾ وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمَكْذِبِينَ الصَّالِينَ ﴿۱۰﴾ فَنَزْلٌ مِنْ حَمِيمٍ ﴿۱۱﴾ وَتَصْلِيَةٌ جَحِيمٍ»^۵؛ «پس چرا هنگامی که جان به گلو می‌رسد و شما آن هنگام نظاره می‌کنید و ما به او از شما نزدیک‌تریم، ولی نمی‌بینید! پس چرا اگر شما جزا داده نمی‌شوید، او را باز نمی‌گردانید اگر راست می‌گویید؟! پس اگر او از مقربان باشد، برای او آسایش و خرمی و بهشتی پرنعمت است و اگر او از اصحاب راست باشد، سلامی برای تو از اصحاب راست است و اگر از تکذیب‌کنندگان گمراه باشد، پس برای او پیشکشی از آب جوشان و رساندنی به دوزخ است!». بنابراین، پس از مرگ، مقربان در درجه‌ای بالاتر و اصحاب راست در درجه‌ای پایین‌تر از بهشت و اصحاب چپ در دوزخ ساکن می‌شوند و آن مسکنی موقت برای آنان است که

۱. گفتار ۲۱

۲. نگاه کنید به: مسند أحمد، ج ۳، ص ۳۶۰؛ سنن النسائی، ج ۴، ص ۴۰۰؛ الکافی للکلینی، ج ۳، ص ۲۳۶؛ المعجم الکبیر للطبرانی، ج ۶، ص ۱۰؛ إثبات عذاب القبر للبيهقي، ص ۸۳.

۳. مسند ابن الجعد، ص ۲۳۳؛ مسند أحمد، ج ۶، ص ۵۵؛ صحیح ابن حبان، ج ۷، ص ۳۷۹.

۴. النساء / ۱۴۷

۵. الواقعة / ۸۳-۹۴

به تناسب عقاید و اعمال اصلی‌شان برایشان ساخته شده است تا روز قیامت که به اجساد خود باز می‌گردند و درباره‌ی همه‌ی عقاید و اعمالشان مؤاخذه می‌شوند و مزدهای خود را به طور کامل دریافت می‌کنند؛ چنانکه خداوند فرموده است: **﴿كُلُّ نَفْسٍ دَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّقُونَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾**^۱؛ «هر کسی چشنده‌ی مرگ است و تنها مزدهای خود را در روز قیامت به طور کامل داده می‌شوید».

آری، روایات فراوانی در منابع سنی و شیعه با این مضمون رسیده است که ارواح دوزخیان در وادی خشکی نزدیک به یمن با نام «برهوت» گرد می‌آیند^۲؛ همچنانکه روایاتی در منابع شیعه درباره‌ی گرد آمدن ارواح بهشتیان در وادی السّلام کوفه رسیده است^۳ و این می‌تواند به معنای آن باشد که احتمالاً دروازه‌ی ورود دوزخیان به دوزخ پیش از قیامت، وادی برهوت و دروازه‌ی ورود بهشتیان به بهشت پیش از قیامت، وادی السّلام است.

۴. ارواح بهشتیان به ارواح نزدیکان خود از اهل بهشت، ملحق می‌شوند؛ چنانکه خداوند فرموده است: **﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ﴾**^۴؛ «و کسانی که ایمان آوردند و فرزندانشان آنان را در ایمان پیروی کردند، فرزندانشان را به آنان ملحق می‌کنیم» و فرموده است: **﴿جَنَّاتٌ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ﴾**^۵؛ «بهشت‌های عدنی که آنان و هر کس از پدران و همسران و فرزندانشان که صالح باشند به آن داخل می‌شوند» و فرموده است: **﴿رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ﴾**^۶؛ «پروردگارا! آنان و هر کس از پدران و همسران و فرزندانشان که صالح است را به بهشت‌های عدنی که وعده‌ی‌شان دادی داخل کن» و فرموده است: **﴿فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ﴾** **﴿فَسَوْفَ يَحَاسِبُ حِسَابًا يَسِيرًا﴾** **﴿وَيَنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا﴾**^۷؛ «پس هر کسی که کتابش به دست راستش داده شود، به زودی محاسبه‌ای آسان می‌شود و شادمان به سوی خانواده‌اش باز می‌گردد» و این در حالی است که دیگران از نزدیکان خود می‌گریزند و دوری می‌جویند؛ چنانکه خداوند فرموده است: **﴿يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ﴾** **﴿وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ﴾** **﴿وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ﴾** **﴿لِكُلِّ امْرٍئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ﴾**^۸؛ «روزی که انسان از برادرش می‌گریزد و از مادر و پدرش و از همسر و فرزندان! هر کس در آن روز کاری دارد که او را مشغول می‌سازد!».

۱. آل عمران / ۱۸۵

۲. نگاه کنید به: مصنف عبد الرزاق، ج ۵، ص ۱۱۶؛ المحاسن للبرقي، ج ۲، ص ۵۷۳؛ الفارات لإبراهيم بن محمد الثقفي، ج ۱، ص ۱۸۸؛ الكافي للكليني، ج ۳، ص ۲۴۶؛ المعجم الأوسط للطبراني، ج ۴، ص ۱۷۹؛ كنز العمال للمفتي الهندي، ج ۱۴، ص ۹۹.

۳. الكافي للكليني، ج ۳، ص ۲۴۳؛ تهذيب الأحكام للطوسي، ج ۱، ص ۴۶۶

۴. الطور / ۲۱

۵. الزعد / ۲۳

۶. غافر / ۸

۷. الإنشقاق / ۷-۹

۸. عبس / ۳۴-۳۷

۵. ارواح بهشتیان آرزو دارند که زندگان را از حال خود آگاه سازند، ولی این غالباً میسر نمی‌شود؛ چراکه بر خلاف مصلحت و حکمت خداوند است؛ چنانکه درباره‌ی مؤمن سوره‌ی یاسین فرموده است: ﴿قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿٦٠﴾ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ﴾؛ «گفته شد که به بهشت داخل شو! گفت: ای کاش قوم من می‌دانستند که پروردگارم من را آمرزید و از گرامی داشته شدگان قرار داد» و درباره‌ی هلاک‌شدگان فرموده است: ﴿فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ﴾^۲؛ «پس نه می‌توانند توصیه‌ای کنند و نه به سوی خانواده‌ی خود باز می‌گردند!».

خداوند روح شما برادر مؤمن را به شناخت اسلام و تلاش برای اقامه‌ی آن در جهان موفق کند و به ارواح بهشتیانی که چه بسا در وادی السلام منتظرتان هستند، ملحق فرماید.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌های خراسانی
مجلس خبرگان رهبری

۱. یس / ۲۶ و ۲۷
۲. یس / ۵۰

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌های خراسانی حفظه الله تعالى

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.